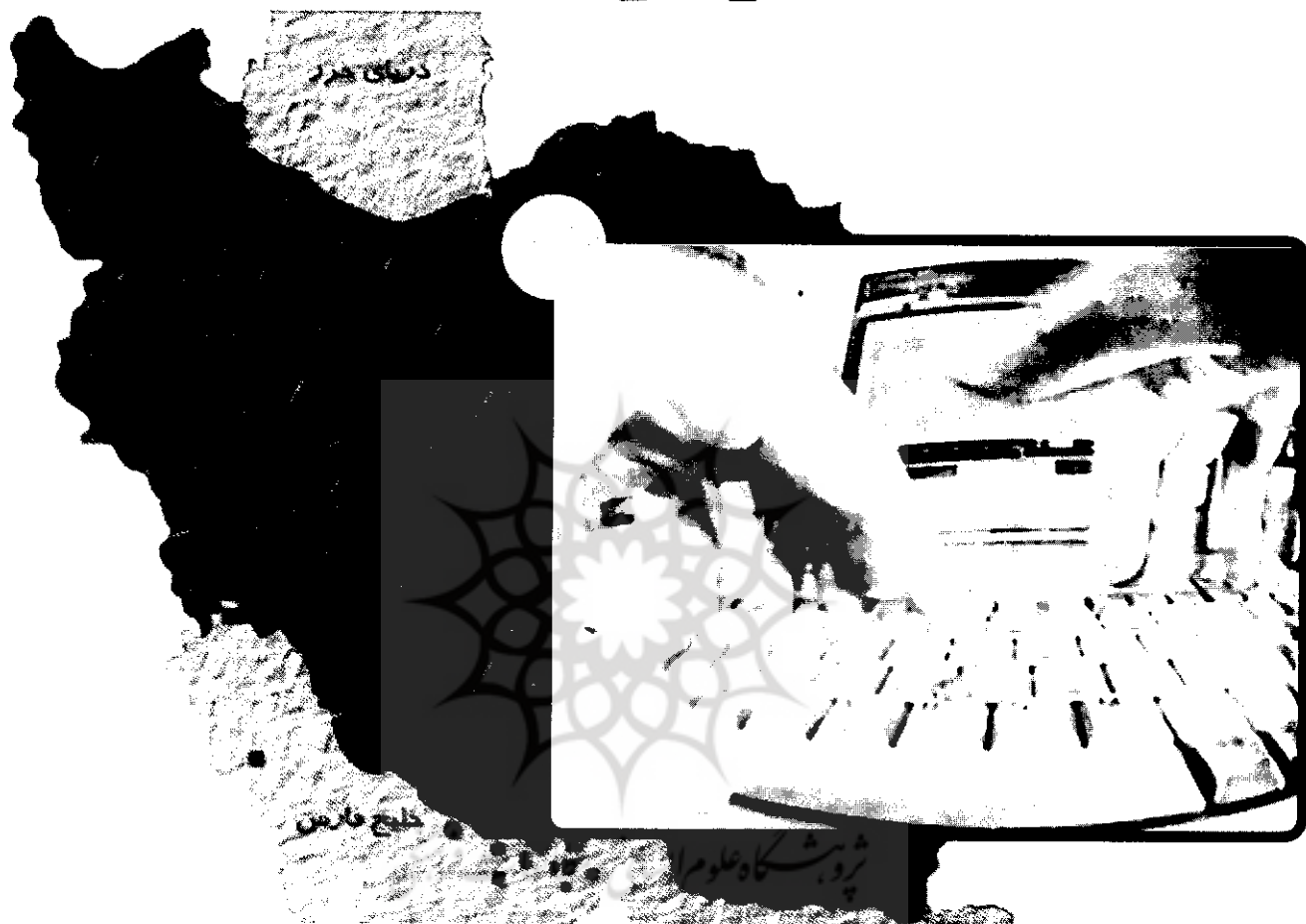

تحلیلی بر مقررات جزایی IT در ایران

دکتر سام سوادکوهی فر
(قاضی دیوان عالی کشور و عضو هیئت علمی دانشگاه)
(قسمت پایانی)

همکاری بین‌المللی قضایی، در بستر

معنوی.

مبادلات الکترونیکی باید مهیای
تصویب قوانین دیگر و هماهنگی با رشد
خاص فن‌آوری اطلاعات باشد.

کلید واژه‌ها:

جرایم کامپیوتری، جرایم اینترنتی،
جرایم علیه حقوق مصرف‌کنندگان،
رقابت تجاری نامشروع، کلاهبرداری
کامپیوتری، جعل کامپیوتری، جرایم علیه
حریم خصوصی، جرایم علیه مالکیت

چکیده:

با تصویب قانون تجارت الکترونیکی،
عناوین و قواعد جدیدی به مقررات
جزایی کشور افزوده گردید. قواعدی که
با تحولات زندگی نوین سازگار و ضمانت
اجرایی متناسب آن را در پاره‌ای موارد به
همراه دارد. مضافاً، پذیرفته شده است
که قواعد IT در ایران با توجه به توسعه
مقررات جزایی خاص IT در نظامهای
خارجی و مقررات بین‌المللی و ضرورت

مقدمه:
سیاست جنایی کشورها امروزه بر
اساس کاهش عناوین مجرمانه و
جرم‌زدایی، تجدیدنا می‌شود. دولتها اگر
چه در بسیاری موارد در تحقق چنین
سیاستی موفق بوده و مجازات‌هایی را از
مقررات کیفری حذف و آزادی هر چه
بیشتر انسانها را تضمین نموده‌اند؛ لیکن
در پاره‌ای موارد دگرگونی شیوه‌های

قواعد IT در ایران با توجه به توسعه مقررات جزایی خاص IT در نظامهای خارجی و مقررات بین المللی و ضرورت همکاری بین المللی قضایی، در بستر مبادلات الکترونیکی باید مهبای تصویب قوانین دیگر و هماهنگی با رشد خاص فن آوری اطلاعات باشد

زندگی و به کارگیری ابزار و امکانات نوظهور در امور فردی و اجتماعی، باعث گردیده از این مهم عدول شود؛ و قانونگذاران در جهت حفظ امنیت اجتماعی و حقوق فردی و همچنین قانونی شدن الزامات، ناچار به وضع مقررات جزایی جدید شوند. مقرراتی که بعضاً حجم وسیعی از جرایم را در کنار مقررات پیشین دربرمی گیرد و با بروز ابعاد پنهان، موضوع توسعه و گسترش نیز می یابد. تصویب قانون تجارت الکترونیکی به تاریخ ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ را از جمله قواعد اخیر باید محسوب نمود. قانون مزبور ناظر به مجموعه اصول و قواعدی است که برای تجارت و مبادله آسان و ایمن اطلاعات در واسطه های الکترونیکی، نوری و یا فناوری های جدید با استفاده از سیستم های ارتباطی به کار می رود. قانون تجارت الکترونیکی با معرفی وسایل ارتباط از راه دور (Communication) به توضیح عقد از راه دور (Means of Distance Contract) و نحوه تحقق آن و ارزش اثباتی انواع داده پیام (Distance Message) و قواعد حمایتی خاص مبادلات الکترونیکی، نوری و یا فناوری های

جدید می پردازد. باب چهارم این قانون به جرایم و مجازات آنها اختصاص یافته است. و ظاهراً در برگیرنده یازده ماده است. مذکور در این قانون به چهار دسته عناوین مجرمانه، آن را که به نوعی بیست و دو موضوع است مورد بحث قرار خواهیم داد. توضیحی نیز در خصوص سایر جرایم مرتبط با بستر مبادلات الکترونیکی لازم است که با استفاده از ماده (۷۷) همین قانون مورد اشاره قرار خواهد گرفت.

بخش اول - جرایم قانونی مرتبط با مبادلات الکترونیکی

قانون تجارت الکترونیکی عناوینی را به جرایم مرتبط با بستر مبادلات الکترونیکی اختصاص داده است که عبارتند از: کلاهبرداری کامپیوتری، جعل کامپیوتری، نقض حقوق انحصاری در بستر مبادلات الکترونیک (شامل نقض حقوق مصرف کننده و قواعد تبلیغ، نقض حمایت از داده پیام های شخصی و حمایت از داده) و در آخر، نقض حفاظت از داده پیام در بستر مبادلات الکترونیکی می باشد. (شامل نقض حق مؤلف، نقض اسرار تجاری و نقض علایم تجاری)

قانونگذار در واقع در باب چهارم، چهار

عنوان کلی را برگزیده است که طی ده ماده به هشت عنوان تقسیم گردیده است. برای تدقیق بیشتر در مقررات جزایی مذکور، عناوین آنها را می توان به گونه ای دیگر به چهار دسته طبقه بندی نمود که برخی ارتباطی با تجارت نیز ندارند. چهار عنوان که خود در بر گیرنده بیست و دو عنوان مجرمانه می باشند عبارتند از: جرایم مرتبط با تجارت الکترونیک، جرایم علیه مالکیت معنوی، جرایم علیه حریم خصوصی، جرایم علیه اموال و آسایش عمومی.

مبحث اول - جرایم مرتبط با تجارت الکترونیکی

جرایم مرتبط با تجارت در قانون تجارت الکترونیکی به دو دسته تجزیه می شود: دسته اول جرایم ناشی از نقض حقوق مصرف کنندگان و دسته دوم، جرایم ناشی از نقض رقابت تجاری مشروع.

الف - جرایم ناشی از نقض حقوق مصرف کنندگان

قانونگذار با ذکر دوازده ماده، به طور ضمنی دوازده عنوان برای جرایم علیه حقوق مصرف کنندگان در بستر مبادلات الکترونیکی مقرر کرده است، که می توان هر یک را به اجزایی تقسیم نمود. به عنوان مثال: ماده (۳۵) این قانون را می توان به شش عنوان مجرمانه: «۱- عدم ارائه در واسطی بادوام؛ ۲- عدم صراحت در اطلاعات اعلامی؛ ۳- عدم اعلام در زمان و مدت مناسب؛ ۴- عدم اعلام با وسایل مناسب ارتباطی؛ ۵- عدم رعایت حسن نیت در معاملات؛ ۶- عدم رعایت افراد ناتوان و کودک. (تقسیم کرد. با وجود امکان تجزیه، عناوین دوازده گانه ذیل ذکر به صورتی تنظیم شده است که حتی المقدور با مفاد مواد قانونی قابل

تطبيق بوده و از استنباط و توسعه عناوین هم اجتناب شده باشد.

۱. عدم ارائه اطلاعات مؤثر در تصمیم گیری مصرف کنندگان
مطابق ماده (۳۳) قانون تجارت الکترونیکی: «فروشنندگان کالا و ارائه دهندگان خدمات بایستی اطلاعات مؤثر در تصمیم گیری مصرف کنندگان جهت خرید و یا قبول شرایط را از زمان مناسبی قبل از عقد در اختیار مصرف کنندگان قرار دهند. حداقل اطلاعات لازم، شامل موارد زیر می باشند:

الف. مشخصات فنی و ویژگیهای کاربردی کالا و یا خدمات.
ب. هویت تأمین کننده، نام تجاری که تحت آن نام به فعالیت مشغول می باشد و نشانی وی.

ج. نشانی پست الکترونیکی، شماره تلفن و یا هر روشی که مشتری در صورت نیاز بایستی از آن طریق با فروشنده ارتباط برقرار کند.

د. کلیه هزینه هایی که برای خرید کالا برعهده مشتری خواهد بود. (از جمله قیمت کالا و یا خدمات، میزان مالیات، هزینه حمل، هزینه تماس)

ه. مدت زمانی که پیشنهاد ارائه شده معتبر می باشد.

و. شرایط و فرایند عقد از جمله ترتیب و نحوه پرداخت، تحویل و اجرا، فسخ، ارجاع، خدمات پس از فروش.»

ماده (۶۹) قانون تجارت الکترونیکی، برای متخلفین از ماده (۳۳) فوق الاشعار، جریمه نقدی از ده میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال تعیین کرده است.

۲. عدم تأیید اطلاعات مقدماتی و عدم ارسال اطلاعات ضروری
طبق ماده (۳۴) قانون تجارت

الکترونیکی: «تأمین کننده باید به طور جداگانه ضمن تأیید اطلاعات مقدماتی، اطلاعات زیر را ارسال نماید:

الف. آدرس محل تجاری یا کاری تأمین کننده برای شکایت احتمالی.

ب. اطلاعات راجع به ضمانت و پشتیبانی پس از فروش.

ج. شرایط و فراگرد فسخ معامله به موجب مواد (۳۷) و (۳۸) این قانون.

د. شرایط فسخ در قراردادهای انجام خدمات.»

در این خصوص نیز قانونگذار ضمن ماده (۶۹) قانون تجارت الکترونیکی، مجازاتی مشابه ماده قبل (جریمه نقدی از ده میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال) برای متخلفین مقرر کرده است.

۳. عدم ارائه در واسط بادوام و صریح، در نظر نگرفتن زمان و وسایل مناسب ارتباطی و عدم رعایت حسن نیت در معاملات و رعایت افراد ناتوان و کودکان

ماده (۳۵) قانون تجارت الکترونیکی در این باره می گوید:

«اطلاعات اعلامی و تأییدیه اطلاعات اعلامی به مصرف کننده باید در واسطی بادوام، روشن و صریح بوده و در زمان

مناسب و با وسایل مناسب ارتباطی در مدت معین و بر اساس لزوم حسن نیت در معاملات و از جمله ضرورت رعایت افراد ناتوان و کودکان ارائه شود.»
قانونگذار در ماده (۶۹) قانون تجارت الکترونیکی، مجازاتی مشابه مواد قبل (جریمه نقدی از ده میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال) برای متخلفین از این ماده مقرر کرده است.

۴. عدم اعلام هویت و قصد تماس با مصرف کننده در صورت استفاده از ارتباط صوتی

ماده (۳۶) راجع به ارتباط صوتی از طریق وسایل ارتباط از راه دور در جهت حمایت از مصرف کننده آورده است: «در صورت استفاده از ارتباط صوتی، هویت تأمین کننده و قصد وی از ایجاد تماس با مصرف کننده باید به طور روشن و صریح در شروع هر مکالمه بیان شود.»
عدم رعایت مراتب فوق توسط تأمین کننده، مجازات ده میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال را در پی خواهد داشت.

۵. در نظر نگرفتن مهلت حق انصراف برای مصرف کننده (نقض

خيار فسخ معاملات الکترونیکی)
در ماده (۳۷) قانون تجارت الکترونیکی، خيار فسخی پیش بینی شده

جرایم مرتبط با تجارت در قانون تجارت

الکترونیکی به دو دسته تجزیه می شوند:

دسته اول جرایم ناشی از نقض حقوق

مصرف کنندگان و دسته دوم، جرایم ناشی از

نقض رقابت تجاری مشروع

قانونگذار با ذکر دوازده ماده، به طور ضمنی دوازده عنوان برای جرایم علیه حقوق مصرف کنندگان در بستر مبادلات الکترونیکی مقرر کرده است، که می توان هر یک را به اجزایی تقسیم نمود

شد.

۸. به مخاطره انداختن سلامتی افراد در تبلیغ
ماده (۵۱) قانون تجارت الکترونیکی، به سود مصرف کننده مقرر می دارد: «تأمین کنندگانی که برای فروش کالا و خدمات خود تبلیغ می کنند نباید سلامتی افراد را به خطر اندازند.» به تبع چنین ممنوعیتی، تبصره «۱» ماده (۷۰) قانون تجارت الکترونیکی، حداکثر مجازات مقرر در ماده (۷۰) را که یک صد میلیون ریال جزای نقدی است برای متخلف پیش بینی نموده است.

۹. عدم تبلیغ دقیق و روشن اطلاعات مربوط به کالا یا خدمات
ماده (۵۲) قانون تجارت الکترونیکی مقرر نموده: «تأمین کننده باید به نحوی تبلیغ کند که مصرف کننده به طور دقیق، صحیح و روشن اطلاعات مربوط به کالا و خدمات را درک کند.» در صورت تخلف، طبق ماده (۷۰) مجازات بیست میلیون تا یک صد میلیون ریال تعیین می شود.

۱۰. عدم اعلام صریح هویت شخص یا بنگاه ذی نفع در تبلیغات
ماده (۵۳) قانون تجارت الکترونیکی آورده است: «در تبلیغات و بازاریابی باید هویت شخص یا بنگاهی که تبلیغات به نفع اوست روشن و صریح باشد.» در صورت تخلف، مجازات ماده (۷۰) (بیست میلیون تا یک صد میلیون ریال) در این مورد نیز اعمال خواهد شد.

۱۱. سوءاستفاده از خصوصیات ویژه معاملات الکترونیکی جهت اختفای حقایق مربوط به هویت یا محل کسب

ماده (۵۴) قانون تجارت الکترونیکی تصریح دارد: «تأمین کنندگان نباید از خصوصیات ویژه معاملات به روش الکترونیکی جهت مخفی نمودن حقایق

حین معامله به دلیل عدم موجودی کالا و یا عدم امکان اجرای خدمات، نتواند تعهدات خود را انجام دهد، باید مبلغ دریافتی را فوراً به مخاطب برگرداند، مگر در بیع کلی و تعهداتی که برای همیشه وفای به تعهد غیرممکن نباشد و مخاطب آماده صبرکردن تا امکان تحویل کالا و یا ایفای تعهد باشد. در صورتی که معلوم شود تأمین کننده از ابتدا عدم امکان ایفای تعهد خود را می دانسته، علاوه بر لزوم استرداد مبلغ دریافتی، به حداکثر مجازات مقرر در این قانون نیز محکوم خواهد شد.»

۷. فعل یا ترک فعلی که در هنگام تبلیغ کالا و خدمات سبب اشتباه یا فریب مخاطب از حیث کمی یا کیفی گردد.

ماده (۵۰) قانون تجارت الکترونیکی، راجع به اصول تبلیغ (Marketing) می گوید: «تأمین کنندگان در تبلیغ کالا و خدمات خود نباید مرتکب فعل یا ترک فعلی شوند که سبب مشتبه شدن و یا فریب مخاطب از حیث کمیت و کیفیت شود.» متخلف از این امر طبق ماده (۷۰) همین قانون، محکوم به مجازات بیست میلیون تا یک صد میلیون ریال خواهد

که در صورت عدم رعایت و تخلف از آن از سوی تأمین کننده، وفق تبصره ماده (۶۹) همین قانون، به مجازات پنجاه میلیون ریال محکوم خواهد شد. مطابق ماده مزبور: «در هر معامله از راه دور مصرف کننده باید حداقل هفت روز کاری، وقت برای انصراف (حق انصراف) از قبول خود بدون تحمل جریمه و یا ارائه دلیل داشته باشد. تنها هزینه تحمیلی بر مصرف کننده هزینه باز پس فرستادن کالا خواهد بود.»

۶. عدم استرداد وجوه دریافتی و یا آگاهی تأمین کننده از عدم امکان ایفای تعهد خود در حین معامله

چنانچه تأمین کننده در صورت عدم امکان انجام تعهد، مبلغ دریافتی را فوراً به مصرف کننده پرداخت نکند و یا با سوء نیت و با علم بر اینکه امکان انجام تعهد قراردادی را از ابتدا نداشته معامله ای نماید، جرم محسوب می شود و طبق ماده (۷۰) قانون تجارت الکترونیکی، در فرض اول به مجازات بیست میلیون تا یک صد میلیون ریال و در فرض دوم به حداکثر مجازات مزبور محکوم خواهد شد. ماده (۳۹) قانون تجارت الکترونیکی می گوید: «در صورتی که تأمین کننده در

مربوط به هویت یا محل کسب خود سوءاستفاده کنند.» طبق ماده (۷۰) قانون تجارت الکترونیکی، مجازات بیست میلیون تا یک صد میلیون ریال در این خصوص نیز جاری خواهد بود.

۱۲. عدم تدارک تمهیدات لازم جهت تصمیم گیری مصرف کننده راجع به تبلیغات دریافتی در نشانی پستی و یا پست الکترونیکی

ماده (۵۵) قانون تجارت الکترونیکی اعلام می دارد: «تأمین کنندگان باید تمهیداتی را برای مصرف کنندگان در نظر بگیرند تا آنان راجع به دریافت تبلیغات به نشانی پستی و یا پست الکترونیکی خود تصمیم بگیرند.» در غیراین صورت، وفق ماده (۷۰) قانون تجارت الکترونیکی به مجازات بیست میلیون تا یک صد میلیون ریال محکوم خواهند شد.

ب- جرایم ناشی از نقض رقابت تجاری مشروع

با توجه به رقابتی و غیرانحصاری بودن قواعد حاکم بر تجارت الکترونیکی، مقنن به مسئله رقابت تجاری و احکام آن رغبت نشان داده است. جرایم مربوط به نقض رقابت تجاری مشروع را قانونگذار در دو فصل بیان نموده است که عبارتند از: فصل دوم در نقض اسرار تجاری (Secrets Trade) و فصل سوم در نقض علائم تجاری (Trade Names) از مبحث چهارم (نقض حفاظت از داده پیام در بستر مبادلات الکترونیکی) از باب چهارم (جرایم و مجازاتها) قانون تجارت الکترونیکی. درذیل به احکام مربوط به آنها خواهیم پرداخت.

۱. نقض اسرار تجاری

طبق ماده (۶۴): «به منظور حمایت از رقابتهای مشروع و عادلانه در بستر مبادلات الکترونیکی، تحصیل

غیرقانونی اسرار تجاری و اقتصادی بنگاهها و مؤسسات برای خود و یا افشای آن برای اشخاص ثالث در محیط الکترونیکی جرم محسوب و مرتکب به مجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.» ماده (۶۵) در جهت معرفی اسرار تجاری الکترونیکی توضیح می دهد: «اسرار تجاری الکترونیکی داده پیمایی است که شامل اطلاعات، فرمولها، الگوها، نرم افزارها و برنامه ها، ابزار و روش ها، تکنیک ها و فرآیندها، تألیفات منتشر نشده، روش های انجام تجارت و دادوستد، فنون، نقشه ها و فراگردها، اطلاعات مالی، فهرست مشتریان، طرح های تجاری و امثال اینهاست که به طور مستقل دارای ارزش اقتصادی بوده و در دسترس عموم قرار ندارد و تلاش های معقولانه ای برای حفظ و حراست از آنها انجام شده است.» مجازات نقض اسرار تجاری در ماده (۷۵) قانون تجارت الکترونیکی آمده است و مطابق آن: «متخلفین از ماده (۶۴) این قانون و هرکس در بستر مبادلات الکترونیکی به منظور رقابت، منفعت و یا ورود خسارت به بنگاه های تجاری، صنعتی، اقتصادی و خدماتی، با نقض حقوق قراردادهای

استخدامی مبنی بر عدم افشای اسرار شغلی یا دستیابی غیرمجاز، اسرار تجاری آنان را برای خود تحصیل نموده و یا برای اشخاص ثالث افشا نماید به حبس از شش ماه تا دو سال و نیم، و جزای نقدی معادل پنجاه میلیون ریال (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد.»

۲. نقض علائم تجاری

برمبنای ماده (۶۶) قانون تجارت الکترونیکی: «به منظور حمایت از حقوق مصرف کنندگان و تشویق رقابت های مشروع در بستر مبادلات الکترونیکی استفاده از علائم تجاری به صورت نام دامنه (Domain Name) و یا هر نوع نمایش بر خط (Online) علائم تجاری که موجب فریب یا مشتبه شدن طرف به اصالت کالا و خدمات شود ممنوع و متخلف به مجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.» ماده (۷۶) قانون تجارت الکترونیکی، مجازات تخلف از ماده (۶۶) را هم حبس (یک تا سه سال) هم جزای نقدی (بیست میلیون تا یک صد میلیون ریال) قرار داده است.

مبحث دوم - جرایم علیه مالکیت معنوی

قانون تجارت الکترونیکی در ماده

از جمله مزایای قانون تجارت الکترونیکی، وضع

مجازات در مواردی است که حریم خصوصی

اشخاص در بستر مبادلات الکترونیکی توسط

دیگران یا دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی و

سایر نهادهای مسئول اعم از دولتی و غیردولتی

مورد تعرض قرار می گیرد

ماده (۶۷) قانون تجارت الکترونیکی، دو طریق کلاهبرداری را ذکر نموده است. یکی از طریق فریب دیگران که شیوه مصطلح است و دیگری از طریق فریب یا گمراهی سیستم‌های رایانه‌ای و غیره و یا سیستم‌های پردازش خودکار و نظیر آن که تنها مربوط به دستگاه یا مجموعه‌ای از دستگاه‌های متصل سخت‌افزاری - نرم افزاری که از طریق اجرای برنامه‌های پردازش خودکار داده پیام عمل می‌کند، می‌شود

است که حریم خصوصی اشخاص در بستر مبادلات الکترونیکی توسط دیگران یا دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی و سایر نهادهای مسئول اعم از دولتی و غیردولتی مورد تعرض قرار می‌گیرد. در این راستا، عناوین سه‌گانه زیر را با برداشت از مواد قانون توضیح خواهیم داد.

الف - ذخیره، پردازش و توزیع پیامهای شخصی مبین ریشه‌های قومی یا نژادی، خصوصیات اخلاقی و داده پیامهای راجع به وضعیت جسمانی، دیدگاههای عقیدتی، مذهبی روانی یا جنسی اشخاص بدون رضایت صریح آنها، جرم محسوب و مطابق ماده (۷۱) قانون تجارت الکترونیکی ناظر به ماده (۵۸) همین قانون، یک تا سه سال حبس دارد. ارتکاب جرم مزبور توسط دفاتر صدور گواهی الکترونیکی و سایر نهادهای مسئول مطابق ماده (۷۲) حداکثر مجازات فوق‌الاشعار است.

ب - عدم رعایت شرایط پنج‌گانه در خصوص ذخیره، پردازش و توزیع داده پیامهای شخصی، چنانچه مسبوق به رضایت باشد جرم محسوب می‌شود و مطابق ماده (۷۱) قانون تجارت الکترونیکی ناظر به ماده (۵۹) همین قانون، یک تا سه سال حبس دارد. درضمن، ارتکاب جرم مزبور توسط دفاتر صدور گواهی الکترونیکی و سایر نهادهای مسئول مطابق ماده (۷۲) حد اکثر مجازات فوق‌الاشعار است.

توضیح اینکه: شرایط پنج‌گانه در ماده (۵۹) قانون تجارت الکترونیکی آمده و مطابق آن در صورت رضایت شخص موضوع "داده پیام" نیز به شرط آن که محتوای داده پیام وفق قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی باشد ذخیره، پردازش و توزیع "داده پیام" های

اختراعات مصوب ۱۳۳۷/۴/۱۴ خواهد بود. منوط بر آن که امور مذکور در آن دو قانون موافق مصوبات مجلس شورای اسلامی باشد. « اما این قانون در ماده (۷۴)، درخصوص مجازاتهای مرتبط با مالکیت معنوی، سه دسته از جرایم را موضوع کیفر حبس (سه ماه تا یک سال) و جزای نقدی (پنجاه میلیون ریال) قرار داده است که عبارتند از:

الف - تجاوز به حقوق انحصاری تکثیر، اجرا و توزیع (عرضه و نشر) مواردی که در قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان (۱۳۴۸) آمده است، در بستر مبادلات الکترونیکی، (AuthorsRight)

ب - تجاوز به حقوق انحصاری در زمینه ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی موضوع قانون مصوب ۱۳۵۲/۹/۲۶ در بستر مبادلات الکترونیکی (COPY Right).

ج - تجاوز به حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای (قانون مصوب ۷۹/۱۰/۴) در بستر مبادلات الکترونیکی.

مبحث سوم - جرایم علیه حریم خصوصی

از جمله مزایای قانون تجارت الکترونیکی وضع مجازات در مواردی

(۶۲) که دارای دو تبصره نیز می‌باشد مقرر نموده است: «حق تکثیر، اجرا و توزیع (عرضه و نشر) آثار تحت حمایت قانون مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۹/۳ و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲/۹/۲۶ و قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۴، به صورت "داده پیام" منحصرأ در اختیار مؤلف است. کلیه آثار و تألیفاتی که در قالب "داده پیام" می‌باشند، از جمله اطلاعات، نرم‌افزارها و برنامه‌های رایانه‌ای، ابزار و روش‌های رایانه‌ای و پایگاه‌های داده و همچنین حمایت از حقوق مالکیت‌های فکری در بستر مبادلات الکترونیکی شامل حق اختراع، حق طراحی، حق مؤلف و حقوق مرتبط با حق مؤلف، حمایت از پایگاه‌های داده، حمایت از نقشه مدارهای یکپارچه قطعات الکترونیکی (Circuist Chips Integrated) و حمایت از اسرار تجاری، مشمول قوانین مذکور در این ماده و قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب ۱۳۱۰/۴/۱ و آیین‌نامه اصلاحی اجرایی قانون ثبت علائم تجارتي و

شخصی در بستر مبادلات الکترونیکی باید با لحاظ شرایط زیر صورت پذیرد: «الف- اهداف آن مشخص بوده و به طور واضح شرح داده شده باشند. ب - "داده پیام" باید تنها به اندازه ضرورت و متناسب با اهدافی که در هنگام جمع آوری برای شخص موضوع "داده پیام" شرح داده شده جمع آوری گردد و تنها برای اهداف تعیین شده مورد استفاده قرار گیرد. ج - "داده پیام" باید صحیح و روز آمد باشد. د - شخص موضوع "داده پیام" باید به پرونده‌های رایانه‌ای حاوی "داده پیام" های شخصی مربوط به خود دسترسی داشته و بتواند "داده پیام" های ناقص و یا نادرست را محو یا اصلاح کند. ه - شخص موضوع "داده پیام" باید بتواند در هر زمان با رعایت ضوابط مربوط درخواست محو کامل پرونده رایانه‌ای "داده پیام" های شخصی مربوط به خود را بنماید.»

ج- بی‌مبالاتی و بی‌احتیاطی دفاتر خدمات صدور گواهی الکترونیکی اگر منجر به جرایم راجع به "داده پیام" های شخصی می‌شود، جرم محسوب و مرتکب هم به حبس (سه ماه تا یک سال) و هم به پرداخت جزای نقدی (معادل پنجاه میلیون ریال) محکوم خواهد شد.

مبحث چهارم - جرایم علیه اموال و آسایش عمومی

جرایم دسته چهارم در واقع همان جرایم با توصیف کلاسیک است که تنها از حیث شیوه ارتکاب و تحقق عنصر مادی آن با موارد مشابه متفاوت می‌باشد. دو ماده (۶۷) و (۶۸) از این رو موضوع بحث بوده که اولی راجع به کلاهبرداری کامپیوتری و دومی در مورد جعل کامپیوتری است.

الف - کلاهبرداری کامپیوتری

ماده (۶۷) قانون تجارت الکترونیکی، دو طریق کلاهبرداری را ذکر نموده است. یکی از طریق فریب دیگران که شیوه مصطلح است و دیگری از طریق فریب یا گمراهی سیستم‌های رایانه‌ای و غیره و یا سیستم‌های پردازش خودکار و نظیر آن که تنها مربوط به دستگاه یا مجموعه‌ای از دستگاه‌های متصل سخت‌افزاری - نرم افزاری که از طریق اجرای برنامه‌های پردازش خودکار داده پیام عمل می‌کند، می‌شود. ماده مزبور با بیان جرم و مجازات می‌گوید: «هرکس در بستر مبادلات الکترونیکی، با سوءاستفاده و یا استفاده غیرمجاز از "داده پیام" ها برنامه‌ها و سیستم‌های رایانه‌ای و وسایل ارتباط از راه دور و ارتکاب افعالی نظیر ورود، محو، توقف "داده پیام"، مداخله در عملکرد برنامه یا سیستم رایانه‌ای و غیره دیگران را بفریبد و یا سبب گمراهی سیستم‌های پردازش خودکار و نظیر آن شود و از این طریق برای خود یا دیگری وجوه، اموال یا امتیازات مالی تحصیل کند و اموال دیگران را ببرد مجرم محسوب و علاوه بر رد مال به صاحبان اموال به حبس از یک تا سه سال و پرداخت جزای نقدی معادل مال مأخوذه محکوم می‌شود.»

ب - جعل کامپیوتری

مطابق ماده (۶۸) قانون تجارت الکترونیکی: «هرکس در بستر مبادلات الکترونیکی، از طریق ورود، تغییر، محو و توقف "داده پیام" و مداخله در پردازش "داده پیام" و سیستم‌های رایانه‌ای، و یا استفاده از وسایل کاربردی سیستم‌های رمزنگاری تولید امضا - مثل کلید اختصاصی - بدون مجوز امضاکننده و یا تولید امضای فاقد سابقه ثبت در فهرست دفاتر اسناد الکترونیکی و یا عدم انطباق آن وسایل با نام دارنده در فهرست

مزبور و اخذ گواهی معمول و نظایر آن اقدام به جعل "داده پیام" دارای ارزش مالی و اثباتی نماید تا با ارائه آن به مراجع اداری، قضایی، مالی و غیره به عنوان "داده پیام" های معتبر استفاده نماید جاعل محسوب و به مجازات حبس از یک تا سه سال و پرداخت جزای نقدی به میزان پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال محکوم می‌شود.»

ج - شروع به جرم کلاهبرداری و جعل کامپیوتری

تبصره هر یک از مواد (۶۷) و (۶۸) قانون تجارت الکترونیکی، شروع به آن جرم را نیز جرم شناخته است. بنابراین، اگر کسی قصد کلاهبرداری یا جعل کامپیوتری کند و شروع به اجرای آن نماید، لکن جرم منظور واقع نشده و کشف شود مستحق مجازات خواهد بود.

مجازات شروع به جرم کلاهبرداری و جعل کامپیوتری حداقل مجازات مقرر در مواد (۶۷) و (۶۸) است.

بخش دوم - سایر جرایم مرتبط با مبادلات الکترونیکی

قانونگذار از لحاظ تفسیر قانون تجارت الکترونیکی، توجه خاص به خصوصیت بین‌المللی فن آوری اطلاعات (IT)، ضرورت توسعه و هماهنگی بین کشورها در کاربرد آن و رعایت لزوم حسن نیت را در ماده (۳) تذکر داده است. از جهتی نشان داده است نسبت به توسعه ابعاد آن انعطاف داشته و درون مرزی نبوده است. بنابراین، در ماده (۷۷) با التفات به وسعت جرایم و دادرسی خاص آن آورده است: «سایر جرایم، آیین دادرسی و مقررات مربوط به صلاحیت جزایی و روش‌های همکاری بین‌المللی قضایی جزایی مرتبط با بستر مبادلات الکترونیکی به موجب قانون خواهد بود.»